

Ващенко О.О. (Київ, Україна)

Назви ANGLIE та AMERIKA і похідні від них у контексті чеської мови

Поява топонімів Англія і Америка у чеській мові тісно пов'язана з певними історичними чесько-британськими та чесько-американськими політично-економічними і культурно-мовними стосунками. Вивчення фонетично-графічної адаптації та функціонування, смислового значення, реєстрації цих топонімів і дериватів у різних історичних і лексикографічних джерелах на різних етапах розвитку чеської мови є цікавою темою для дослідження.

Ключові слова: *топоніми Англія та Америка, графічна адаптація, функціонування, деривати, апелятиви, словотвірні гнізда, вторинне значення.*

Появление топонимов Англия и Америка в чешском языке тесно связано с определенными историческими чешско-британскими и чешско-американскими политическо-экономическими и культурно-языковыми отношениями. Изучение фонетико-графической адаптации и функционирования, смыслового значения, регистрации этих топонимов и дериватов в различных исторических и лексикографических источниках на разных этапах развития чешского языка является интересной темой для исследования.

Ключевые слова: *топонимы Англия и Америка, графическая адаптация, функционирование, деривация, апеллатив, словообразовательные гнезда, вторичное значение.*

The appearance of the toponyms “England” and “America” in the Czech language is closely connected with the certain historical British-Czech and Czech-American political and economical, cultural and linguistic ties. The studying of the phonetic and graphic adaptation and functioning, the semantic meaning, the registration of these toponyms and derivatives in the different historical, lexical and graphical sources at the different stages of the Czech language development is an interesting theme for the research.

Key words: *toponyms “England” and “America”, graphic adaptation, operation, derivation, appellative, word-forming nests, second importance.*

Топоніми є невід'ємною частиною фонових знань носіїв даної мови та культури; у них, як у дзеркалі, відбивається історія народу, його культура тощо, тому саме ця частина лексики справдана привертає увагу не тільки істориків, етнографів, географів, але і філологів [3, 4].

Актуальність теми зумовлена інтенсифікацією відносин між англомовним і чеськомовним соціумами й підвищенням інтересом до появи та функціонування англо-американських топонімів, що проникають у чеську мову впродовж історії розвитку англо-американських мовних контактів. Зазвичай вони входять до мови як компонент безеквівалентної лексики. Подальша їхня доля може складатися з рухом у двох протилежних напрямках. Одні залишаються на периферії мови й уживаються лише у фаховій літературі, інші ж, навпаки, залучаються до активного лексикону мови. З розряду власних імен переходять до розряду апелятивів, набувають

нової конотації, стають головним компонентом фразеологічних одиниць і на їх основі створюються нові деривати.

Подібне простежується з топонімами *Anglie* та *Amerika*, які мають свою історію появи в чеській мові. Саме слово походить від лат. *Anglia* та існувало в такій графічній формі до XV ст. Підтвердженням цього є кілька історичних і лексикографічних джерел. По-перше, у XIII ст. при дворі чеського короля Пршемисла I Отакара (1253–1278) працював нотаріусом англійський член монаршого ордену *Robert Anglicuse* (Роберт, званий Англійцем) [2, 6], а у діакронному субкорпусі Чеського національного корпусу зареєстровано прикметник *anglyczu*, знайдений у рукописах «Pasionál muzejní», що датуються другою половиною XIV ст. – ČNS, *diakorp2006**. По-друге, у словнику старочеської мови за редакцією Б. Гавранека ** фіксуються лексеми *Anglie* і прикметника *anglitský* – SCS, 19, а прикметник *angličský*, що походить від лат. *anglicus*, реєструється у словнику старочеської мови за редакцією Я. Гебауера *Králevá anglyczka Modl. 73b**** – SSČGeb, 23. Я. Бецковський, досліджуючи лексику чеської мови періоду 1526–1715 pp., документує лише одну графічну форму – *Angliae* і паралельно записує оригінальну графічну форму топоніма і похідні від нього: *englická, englickau, englické, englického, englickém, englický, englickýho, englickým, englickýmu, englické, Engličan, Engličana, Engličané, Engličanka, Engličanům, Engličanův, Engličany, engličtí, Engllandu* – SSČGeb, 23.

Надалі, у чеських джерелах XVIII ст. частіше трапляється назва країни мовою-оригіналом – *England*. Чеський мовознавець А. Каміш вважає, що дана графічна форма була запозичена за посередництвом німецької мови, унаслідок чого на рівні фонологічної конвергенції відбулися певні фонетичні зміни. Початковий голосний *e*, що за англійською транскрипцією вимовляється як [i], став відтворюватися відповідно до німецької вимови як [e], приголосний [g] у вимові передавався як німецьке [k]. Ці зміни залишилися у новостворених похідних на зразок *enklické obsazení* [1, 52]. Подібна графічна паралель простежувалась і у XIX ст. Чесько-німецький словник Й. Юнгманна фіксує обидві форми, причому оригінальний варіант топоніма *Anglie* і похідні від нього в кількісному співвідношенні перевищують опосередкований *Englant* із власними похідними – JungSčn, т. 1, 16, 136, 138, 503; т. 2, 518, 521, але у ремарці подає, що *Anglia englická země* – там само, т. 1, 16.

Фактично до XX ст. у чеській мові існували різні графічні форми одного того самого топоніма: *Anglia/Anglie* і *Englland* – JungSčn, т. 1, 16, від яких, у свою чергу, утворилася низка похідних: *anglický* – там само, т. 1, 16;

* *Diakorp* (діакронічний корпус) є складова Чеського національного корпусу і містить у собі історичні тексти від XII ст. до 1989 р.

** У словнику зібрані лексеми від початку появи писемних пам'яток до XV ст.

*** *Modl. 73b* – старочеські Молитви, рукописні книги, датовані XIV ст. – Режим доступу до інформації: <http://vokabular.ujc.cas.cz/hledani.aspx#pagehead>

т. 5, 871; *anglész* – там само, т. 1, 16, 136; т. 2, 503; *anglictwj* «англійський спосіб» – там само, т. 1, 16; т. 2, 518; *anglictwo* «цілісність англійського народу» – там само, т. 1, 16; *angličan, anglišan* – там само, т. 1, 16, 138; т. 2, 521; *angličanka* – там само, т. 1, 16, 139; т. 2, 546; *anglička, angličanský, angličancin, angličanůw, angľjk* – там само, т. 1, 16; *angľičjk* «англійське походження, переважно коней; англійський кінь» – там само, т. 1, 16; т. 2, 561; *angličina* «англійська мова, мода, праця, матерія», *anglizugi, -owati* «переробити на англійський манер» – там само, т. 1, 16; *anglizugi* – там само, т. 2, 573 та *engľičan* – там само, т. 1, 16, 58, 534; *englický, englišan* – там само, т. 1, 534; *engľický, engľišan, engľičanůw, engľičina* – там само, т. 1, 16; *engľiš* – там само, т. 1, 16, 534.

На нашу думку, право на першість у створенні таких назв, як *anglicismus, anglicism* у чеському лексиконі, належить Й. Юнгманну, адже, згідно з картотекою лексичного архіву, що міститься в бібліотеці АН Чеської Республіки, саме він у статті «Антибогемія» (1813 р.) назвав англійські елементи цим терміном, хоча до словника ця лексема не увійшла [див. додаток].

У словниках ХХ ст. залишилися переважна кількість давніх форм в одному графічному різновиді – з основою-домінантою *angli-*, котрі, у свою чергу, доповнилися новими дериватами: *anglicanismo* – PSJČ; SSJČ, т. I, 35, *anglicisovati* – PSJČ; SSJČ, т. I, 35, *anglicista, anglicko* – SSJČ, 35, *anglickost* – PSJČ; SSJČ, т. I, 35, *anglicky* – SSJČ, т. I, 35; SSČ1, 22; SSČ2, 19, *anglický* – PSJČ; SSJČ, т. I, 35; SSČ1, 22; SSČ2, 19, *Angličan* – PSJČ; SSJČ, т. I, 35, *Angličanka* – SSJČ, т. I, 35, *angličanství* – PSJČ; SSJČ, т. I, 35, *Angličany* – SSJČ, т. I, 35, *angličina* – PSJČ, *angličtina* – PSJČ; SSJČ, т. I, 35; SSČ1, 22; SSČ2, 19, *angličtinár* – SSJČ, т. I, 35; SSČ1, 22; SSČ2, 19, *angličtinářka* – SSČ1, 22; SSČ2, 19, *Anglie* – SSJČ, т. I, 35, *anglikán* – PSJČ; SSJČ, т. I, 35, *anglikanismus* – PSJČ; SSJČ, т. I, 35, *anglikanisovati, anglikanizovati* – SSJČ, т. I, 35, *anglikánský* – PSJČ; SSJČ, т. I, 35; SSČ1, 22; SSČ2, 19, *anglikánství* – PSJČ; SSJČ, т. I, 35, *anglisovati* – SSJČ, т. I, 35, *anglista* – PSJČ; SSJČ, т. I, 35; SSČ1, 22; SSČ2, 19, *anglistický* – SSJČ, т. I, 36; SSČ1, 22; SSČ2, 19, *anglistika* – PSJČ; SSJČ, т. I, 35; SSČ1, 22; SSČ2, 19, *anglistka* – SSČ1, 22; SSČ2, 19, *anglizovati* – SSJČ, т. I, 35, *poangličtělý, poangličtěný* – SSJČ, т. IV, 152, *poangličtiti* – PSJČ; SSJČ, т. IV, 152, *poangličťovati, poangličťovati se* – SSJČ, т. IV, 152, *zangličiti, zanglisovati* – PSJČ, *staroanglický* – SSJČ, т. V, 515. Зафіксовано у словнику-довіднику і слово-гібрид *engľišflastr* (вульг.), у якому поєднані початкова оригінальна графічна форма *angli-*, трансформоване по-чеському закінчення *-sh-* як *-š-* плус чехізований германізм *Pflaster* у значенні «англійський пластир» [PSJČ].

Сучасний стан характеризується новими дериватами, такими, як дієслово *anglizovat se* «уподібнитися на англійський манер» – SN1, 29, субстантив *deanglizace* (ж.р.) «позбавлення англійського впливу, впливу англійської мови на інші» – SN2, 83; полісемічний субстантив *čengľičtina* (ж.р.) із кількома лексико-семантичними варіантами: «англійська мова, вживана носіями чеської мови, у чеський спосіб, із чеською вимовою» та

«чеська мова, змішана з англійськими елементами» – SN2, 78; вербатив док. і недок. виду *anglicizovat* із окресленим семантичним полем: «наслідувати, копіювати англійців у чомусь, робити все по-англійському» – ASCS, 52. На основі кореневої морфеми *anglo-* в сучасній чеській мові утворилася низка складних слів: *angloamerický, angloarabský, anglofil, anglofilský, anglofilní, anglofilství, anglofob, anglofobie, anglofobský, anglofobství, anglofonní, anglokatolicismus, anglokatolicismus, angloman, anglomanie, anglomanství, anglonormanský, anglosaský* – там само.

Серед утворених чеських дериватів слід виділити прикметникову форму *anglický*, яка поступово стала, завдяки, переважно, публіцистиці та перекладам художніх творів, головним компонентом низки чеських словосполучень, напр.: *anglická fasona* «худорлявість, стрункість», *anglické nervu* «сильні, міцні нерви», *anglický park* «ландшафтний парк», *anglická sobota* «субота із скороченим робочим часом», *anglický knír* «підстрижені в англійському стилі вуса», *Anglické panny* «сзуйтки», *anglický roh* (муз.) «альт-гобой», *anglická náplast* (мед.) «пластир», *anglická nemoc* (мед.) «рахіт» – PSJČ; SSČ1, 22; SSČ2, 19. У словнику чеської літературної мови для шкіл та громадськості зареєстровано вислів *zmizeti po anglicku*, що означає «піти по-англійському» – SSČ1, 22; SSČ2, 19. Із кінця 90-х років ХХ ст. прикметник *anglický* починає вживатися у різних термінологічних сферах. В економічній термінології поняття *anglická aukce, anglická dražba* це – «торги, на яких цінова пропозиція щодо лоту поступово підвищується» – SN1, 28; у спортивній публіцистиці під словосполученням *anglický týden* розуміється «тиждень, на якому двічі (як правило, у середу та наприкінці тижня) відбуваються футбольні змагання» – SN2, 36. У галузі моди словосполучення *anglický kostým* – це «костюм вільного крою», у галузі права це *anglické právo*, що є калькою англ. *common law* із значенням «англосаксонське право», у кінологічній термінології під терміном *anglický setr* розуміється «порода довгошерстих собак із групи мисливських», у галузі спорту вислів *anglický skok* номінує «стрибки з перешкодами: бар'єр, канава і живий пліт» – ASCS, 52–53.

У ході подальшої лексикалізації назва національності *Angličan* перейшла до розряду апелятивів, що вживається у сленгу і різних комунікативних сферах в особливих значеннях. У середовищі професійних конярів і жокейів розуміється як «чистокровний кінь», для ковзанярів – це «потрійний стрибок», для ковалів – це «пристрій англійського зразка на воротах», у ткацькій сфері лексема розуміється як «англійська тканина», а для кролівників слово позначає «англійську породу кролів». У мові колекціонерів субстантивний дивергент *angličák* номінує «маленькі металеві чи пластмасові моделі автомобілів різних брендів у вигляді дитячої іграшки, вироблені англійською фірмою» – PS-DLA.

Топонім *Amerika* теж має свою історію інтеграції та функціонування у чеській мові. У тому ж словнику Й. Юнгманна наводиться невелика

кількість лексем із основою *amerik-*, що свідчить, швидше за все, про відсутність на той час активних чесько-американських культурних і економічних відносин. У словнику реструються переважно різні варіанти лексем на позначення національності: *amerikán, amerikánka, amerikančan, amerikanec, američan, američanka* – JungSčn, т. 1, 14, а також прикметникові деривати *amerikánský, americký, amerikánčin, američanůw, amerikánůw* – там само, т. 1, 14; т. 2, 199, 205. У нашому рестрі англомовних запозичень це лексико-словотвірне гніздо нараховує 77 слів із різними формантами і різної частиномовної належності, які було вибрано в різних чеських словниках (див. таблицю). Як видно із зведеної таблиці, більшість лексем, що з'явилися у 30–40-х рр. ХХ ст. і зафіксовані у старих словниках, відсутня у словниках сучасних.

Дослідники, вивчаючи топоніми, виявили властивість цих мовних одиниць (як і власних назв інших розрядів) не лише позначати певний референт, а й зазнавати семантичних змін. Є. Отін відзначає наявність у топонімів вторинних емоційно-еспресивних і змістових нашарувань на їхні власне топонімічні значення, що супроводжують частіше і звичне для нас нейтральне «денотативне» вживання цих власних імен [4, 111]. Зазначимо, що в чеській розмовно-побутовій мові географічна назва *Amerika* метонімічним шляхом перейшла до загального розряду, отримавши при цьому номінативну функцію. У різних комунікативних сферах назва країни стала загалом своєрідним символом часу, події. Наприклад, у колі автолюбителів апелятив *amerika* позначає «автомобіль американського виробництва», у сленгу курців *ameriku* (мн.) означає «цигарки американського виробництва». У 40-ті роки ХХ ст. цим словом називали «гру в кульки» – PS-DLA. В академічному словнику іншомовних слів подається нейтральне та узагальнене визначення поняття *amerika* – «продукт американського виробництва» – ASCS, 46.

Незалишилися осторонь і чеська фразеологія, котра теж поповнилася значною кількістю одиниць, у яких головним компонентом виступає вже згаданий топонім. Так, вираз *objevovat Ameriku* уживається у значенні «відкрити щось невідоме, незнане», у вислові *myslet si, že objevil Ameriku* простежується іронічне «гадати, що відкрив Америку», у порівнянні *být svobodný jako Amerika* «бути вільним, як Америка» назва Америка уособлює символ свободи – SČFI 1988, 40, натомість в іншому томі фразеологічного словника, де зібрано чеські порівняння, під ним розуміється «без родинних обов'язків; не мати про що піклуватися» – SČFI 1983, 33. У кримінальному аргі поширюється фразеологічна одиниця *mít ameriku*, що означає «мати у в'язниці безпроблемне життя» – SNČ, 44. Вислів *americký způsob života* є калькою американської фрази *American way of life*, котра у чеській мові символізує «задоволення матеріальних потреб».

Назва національності *Američan* теж стала компонентом чеських порівнянь. Після другої світової війни у розмовній мові з'являється кілька

нових виразів: *Američan* у *Vysočan* із негативною конотацією «важлива персона, позер» – SNČ, 44–45, *klid Angličana* із позитивною конотацією «холоднокровний, спокійний» (дослівно – витримка, як у англіця) – PS-DLA. У кримінальному жаргоні слово *Američan* має евфемістичне значення «ром (циган)» – Suk 1993, 49.

Оскільки в нашому дослідженні ми нерідко користуємося терміном «американізм» (ч. *amerikanismus*), ми вирішили простежити історію його входження до чеської мови за різними лексикографічними джерелами. Виникнувши у мові з первинно експресивним забарвленням, спочатку лексема була моносемною і визначалася як «американізація, сукупність особливостей американського життя» – PSJČ. У картковій базі лексичного архіву є матеріали, що свідчать про пейоративну конотацію, стосовну значення «дитя снобізму, моди, рефлекс післявоєнної ситуації» – PS-DLA. Словник літературної чеської мови уточнює дефініцію, вказуючи на те, що це «сукупність ознак або особливостей способу життя американського суспільства, зокрема в США» – SSJČ, т. I, 29. Словники літературної чеської мови для школи та громадськості 1978р. і 2007р. цієї лексеми не фіксують узагалі. Натомість словник іншомовних слів Л. Реймана реєструє слово як полісемантичне і поряд із основним значенням подає таке визначення: «американізм – це американська мовна особливість, яка виникла внаслідок відхилення від англійської літературної мови чи будь-якої іншої» – Rejman 1966, 26. Тобто, на нашу думку, дана сема прирівнюється до сучасного поняття суржику, макаронізму, «чінглишу». За сучасним академічним словником іншомовних слів слово *amerikanizmus/amerikanismus* походить від власного імені і поєднує два значення: як лінгвістичний термін – це «мовний елемент, типовий для американської англійської мови, у деяких випадках уживаний в іншому мовному середовищі; в іншому контексті це слово розуміється як «риси, особливість типова для способу життя в США» – ASCS, 46. Зауважмо, що нині простежується зміна пріоритетності не тільки дефініцій, але і графічної подачі самого слова (відбулася зміна написання латинського суфікса *-ismus* на *-izmus*).

Отже, як видно з дослідження, топоніми *Anglie* та *Amerika* знайшли своє місце в контексті чеської мови, мають свою історію появи та функціонування у ній. Стали вживаними і дали можливість утворити нові деривати, як у фонологічно-графічній царині, так і в лексико-семантичній.

Додаток

Зведена таблиця лексем із основою *amerik-*

Чеська мова	Англійська мова		PSJČ	SSJČ	SSC	SN1	SN2	ASCS
<i>amerika</i> , -у ж.р.	America	BI	+	+				
<i>Amerikán</i> , -а (мн. -і) ч.р.			+	+				
<i>Amerikánc</i> , -нсе ч.р.			+	+				
<i>amerikanisace</i> [-пу-], -е ж.р.			+	+				
<i>amerikanizace</i> [-пу-], -е ж.р.								+
<i>amerikanisační</i> прикм.				+				

МОВОЗНАВСТВО

<i>amerikanismus</i> [-ny-], -му ч.р.	americanism			+	+				+
<i>amerikanizmus</i> [-ny-], -му ч.р.									+
<i>amerikanisovati</i> [-zo-] недок.				+	+				
<i>amerikanista</i> [-ny-], -у ч.р.					+				+
<i>amerikanistka</i> , -у ж.р.									+
<i>amerikanistika</i> [-nusty-], -у ж.р.					+				+
<i>amerikanizace</i> [-ny-], -е ж.р.						+			+
<i>amerikanizační</i> прикм.					+				+
<i>amerikanizovat</i> [-ny-] недок. і док.						+			+
<i>amerikanizovati</i> недок.					+				
<i>Amerikánka</i> , -у ж.р.				+	+				
<i>amerikanofil</i> , -е ч.р.								+	
<i>amerikánský</i> присл.					+				
<i>amerikánský</i> прикм.				+	+				
<i>amerikánství</i> , -і с.р.					+				
<i>amerikánština</i> , -у ж.р.					+				
<i>Angloamerika</i> , -у ж.р.	Anglo-Amerika	BI			+				
<i>anglo-americký, ngloamerický</i> прикм.									+
<i>Anglo-American</i> , -а ч.р.	Anglo-American	BI							
<i>amerikanistický</i> [-nusty-] прикм.									+
<i>amerikanizovat se</i> недок. і док.				+	+				
<i>čecho-americký</i> прикм.				+	+				
<i>Cechoameričan</i> , -а ч.р.				+	+				
<i>Cechoameričanka</i> , -у ж.р.				+	+				
<i>českoamerický</i> прикм.				+	+				
<i>euroamerický</i> прикм.				+					
<i>Euroamerika</i> , -у ж.р.				+					
<i>iberoamerický</i> прикм.					+				
<i>Ibero-amerika</i> , -у ж.р.					+				
<i>jihocamerický</i> прикм.				+	+	+			
<i>nocamerický</i> прикм.					+				
<i>panamerický</i> прикм.				+	+	+			
<i>panamerikanismus</i> [pan-a-nyz-], -ism, -ismu ч.р.	Pan-Americanism	BI		+					
<i>rocameričiti</i> (se) док.				+					
<i>rocameričěti</i> док.				+					
<i>rocameričěly</i> прикм.					+				
<i>rocameričěly</i> прикм.					+				
<i>rocamerikanisovati</i> (se) док.				+	+				
<i>zameričěly</i> прикм.				+					
<i>zamerikanisovati</i> [s-a-nyzo-] док.				+	+				
<i>superamerický</i> прикм.								+	

Ремарки

ВІ – власне ім'я
док. – доконаний вид
експр. – експресивне
ж.р. – жіночий рід
мн. – множина
невідм. – невідмінюваний
недок. – недоконаний вид
одн. – однина

ос. – особа
прикм. – прикметник
присл. – прислівник
розм. – розмовне
с.р. – середній рід
скор. – скорочення
ч.р. – чоловічий рід

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Kamiš A. Slovní zásoba české publicistiky 18. století / Adolf Kamiš. – Praha: Universita Karlova, 1974. – 128 s.*; 2. *Polišenský J. Anglie a my. Esej o dějinách anglických styků / Josef Polišenský. – Praha: Petr, 1947. – 73 s. – (Svazky úvah a studií, č. 101 a 102)*; 3. *Никонов В.А. Введение в топонимику / В. А. Никонов. – М.: Наука, 1965. – 179 с.*; 4. *Отин Е.С. Труды по языкознанию. – Донецк: Юго-Восток, 2005. – 480 с.*

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ДЖЕРЕЛ:

- ASCS** Akademický slovník cizích slov / kolektiv autorů pod vedením Jiřího Krause. – Praha: Academia, 2001. – 836 s.
- SČS** Staročeský slovník. Úv. stati, soupis pramenů a zkratek / Red. Bohuslav Havránek, [který také naps. předml.]. – 1. vyd. – Praha: Academia, 1968. – 130, [1] s.
- SSČGeb** Gebaurer J. Slovník staročeský / Jan Gebauer. – 2., nezměn. vyd., (V Akademii 1. vyd.). – Praha: Academia, 1970. – 2 sv.
- Beckovský 1879** Beckovský J. Fr. Poselkyně starých příběhův českých. Díl druhý, (od r. 1526-1715). Svazek druhý (L. 1608-1624) / sepsal Jan Beckovský; k vydání upravil Antonín Rezek. – V Praze: Nákladem Dědictví sv. Prokopa, 1879 (Písmem knihtiskárny V. Stýblovy). – 432 s. – Режим доступу до словника:
http://www.clavmon.cz/clavis/FRRB/BeckovskyII/abeceda_seznam.htm
- JungSčn** Jungmann J. Slovník česko-německý / Josef Jungmann. – Praha: Josefa vdova Fetterlová, 1835-1851. – 6 sv.
- PSJČ** Příruční slovník jazyka českého. – V Praze: Státní nakladatelství : Školní nakladatelství: SPN, 1935-1957. – 9 sv. – Режим доступу до словника:
<http://lexiko.ujc.cas.cz/heslare/>
- PS-DLA** Příruční slovník a databáze lexikálního archivu – Режим доступу до архіву: <http://bara.ujc.cas.cz>
- Rejman 1966** Rejman L. Slovník cizích slov / Ladislav Rejman. – 1. vyd. – Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1966. – 589 s.
- PSJČ** Příruční slovník jazyka českého. – V Praze: Státní nakladatelství : Školní nakladatelství : SPN, 1935-1957. – 9 sv.
- SN1** Nová slova v češtině : slovník neologizmů / kolektiv autorů

- pod vedením Olgy Martincové. – Vyd. 1. – Praha: Academia, 1998. – 356 s.
- SN2 Nová slova v češtině 2 : slovník neologizmů / kolektiv autorů pod vedením Olgy Martincové. – Vyd. 1. – Praha: Academia, 2004. – 568 s.
- SSČ Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. Zpracoval lexikografický kolektiv ÚJČ ČSAV / Hlavní red.: Josef Filipec, František Daneš. – Praha: Academia, 1978. – 800 s. i Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Zpracoval lexikografický kolektiv Ústavu pro jazyk český Akademie Věd České Republiky. – 4. vydání r. 2005, dotisk 2007. – Praha: Academia, 2007. – 648 s.
- SSJČ Slovník spisovného jazyka českého / za vedení Boh. Havráňka ... [aj.] zpracoval lexikografický kolektiv Ústavu pro jazyk český ČSAV. – 2., nezměněné vyd. – Praha: Academia, 1989. – 8 sv.
- Suk 1993 Suk J. Několik slangových slovníků. 1. vyd. / Jaroslav Suk. – Praha: Inverze, 1993. – 137 [5]s.

Гамулець Д.В. (Львів, Україна)

Гендерні стереотипи у системі метафоричних номінацій на позначення жінки та чоловіка у сербській мові

У статті йдеться про виявлення та аналіз гендерних стереотипів у сербських лексичних одиницях. Виділено низку концептуальних аспектів, за допомогою яких складено цілісний образ сучасного чоловіка і жінки.

Ключові слова: *гендер, лексема, мовна картина, мікроконцепт, стереотип, маскулінне, фемінінне, зовнішні характеристики людини.*

В статье речь идет о выявлении и анализе гендерных стереотипов в сербских лексических единицах. Выделен ряд концептуальных аспектов, при помощи которых составлен целостный образ современных мужчины и женщины.

Ключевые слова: *гендер, лексема, языковая картина, микроконцепт, стереотип, маскулинное, фемининное, внешние характеристики человека.*

The article deals with the identification and analysis of gender stereotypes in Serbian lexical units. A number of conceptual aspects is distinguished, with the help of which a complete image is formed and under which a man or a woman is now understood.

Key words: *gender, lexeme, linguistic picture, concept, stereotype, masculine, feminine, external characteristics of a person.*

Під мовною картиною світу розуміємо комплекс концептів (вони формують картину дійсності), які мовець щомиті активізує у будь-якій мовній ситуації, а тому дослідження гендерного аспекту мовної картини світу варто базувати на розподілі концептуалізації, враховуючи при цьому